

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การพึ่งตนเองของแรงงานในชุมชนบางชุมชน จังหวัดนนทบุรี” ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดจากเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549)
2. แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม
3. แนวคิดการพึ่งตนเอง
4. แนวคิดการมีส่วนร่วม
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549)

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

การปฏิรูประบบสุขภาพโดยปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบข่าวสารข้อมูลตลาดแรงงานทราบถึงความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาคุณภาพทางการแพทย์รวมถึงการเข้าถึงการรักษา

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาครูอาจารย์ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการผลิตครูให้มีประสิทธิภาพ เน้นส่งเสริมการเรียนรู้โดยทดลองการปฏิบัติจริงเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้เลือกตามความถนัดและความสนใจรวมทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันทางศาสนามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น

การเตรียมความพร้อมและยกระดับทักษะฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้ผู้กำลังทำงานอยู่ในสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ให้มีทักษะทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อการแข่งขันการค้าเสรีและนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การส่งเสริมให้คนมีงานทำ

การส่งเสริมให้คนมีงานทำโดยการจัดฝึกอบรมเพิ่มความรู้ด้านทำธุรกิจ การเงิน การตลาด การจัดการเพื่อให้ผู้ที่ทำงานและว่างงานมีความสามารถในการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือธุรกิจขนาดเล็ก รวมทั้งเพิ่มความรู้ความสามารถต่อแรงงานให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและให้การสนับสนุนแรงงานทำงานในภาคผลิตที่ขาดแคลนแรงงานโดยกำหนดมาตรฐานจูงใจให้มีการจ้างแรงงานไทยเพิ่มขึ้นและควบคุมการจัดระบบการทำงานของแรงงานต่างด้าวให้เป็นไปตามกฎหมาย

การปรับปรุงระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ

การปรับปรุงระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบประกันสังคมและการขยายประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงานทั้งในและนอกระบบ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ปรับระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยเน้นการเร่งบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่สร้างหลักประกันความเป็นธรรมในสังคมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การส่งเสริมบทบาทครอบครัว

การส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางศาสนา โรงเรียน ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน อาสาสมัครและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและลดปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบรวมทั้งช่วยสนับสนุนสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต

การส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งในการดูแลและพัฒนาคุณภาพของประชาชนใน
ทุกด้านโดยเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการสร้างรายได้เพื่อช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และประเทศ

แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม

ความหมายการสนับสนุนทางสังคม

ภัทรพงศ์ ประกอบผล (อ้างถึงใน สุพัตตรา ไบสมุทธร, 2543, น. 23) กล่าวว่า
การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่นในเครือข่ายทาง
สังคม ทั้งการสนับสนุนด้านวัตถุ สิ่งของ บริการ ข้อมูลข่าวสาร การยอมรับ การยกย่อง และ
เห็นคุณค่า รวมทั้งการสนับสนุนเหล่านี้มีผลทำให้บุคคลสามารถช่วยให้ตนเองบรรลุเป้าหมาย
ตามที่เขาต้องการได้และเป็นขุมพลังที่จะช่วยเหลือให้บุคคลตอบสนองต่อความต้องการของตนใน
สถานการณ์หนึ่ง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

Kahn (อ้างถึงใน ไพรัช บวรสมพงษ์, 2542, น. 42) มีความเห็นว่า การสนับสนุนทาง
สังคมเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยประกอบด้วยการถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี รักใคร่ผูกพัน
จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง การยอมรับและเห็นด้วยกับพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่ง และ
การช่วยเหลือเกื้อกูลกันทางด้านวัตถุสิ่งของซึ่งอาจจะเกิดขึ้นทั้งหมด หรือเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง

ทอลสตอร์ฟ (อ้างถึงใน อรุพันธ์ อนุฉนิตวาทิน, 2539, น. 39) กล่าวว่า การสนับสนุน
ทางสังคมเป็นการช่วยเหลือรูปแบบหนึ่งที่บุคคลได้รับจากบุคคลอื่น ซึ่งความช่วยเหลือนั้นได้
ตอบสนองความต้องการของบุคคลให้ไปถึงที่เป้าหมาย หรือสามารถแก้ปัญหาคือสถานการณ์
ที่เผชิญอยู่ขณะนั้น

คาห์น (อ้างถึงใน ภัทรานี ไพบูลย์, 2537, น. 24) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม
เป็นปฏิสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง มีการช่วยเหลือซึ่งกัน
และกัน สิ่งเหล่านี้อาจจะเกิดเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งอย่าง

จินตนา ยูนิพันธ์ (อ้างถึงใน ยุวดี กฤษวัฒนาภรณ์, 2537, น. 48) กล่าวว่า
การสนับสนุนทางสังคม เป็นการวิจัยทางจิตวิทยาสังคมที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม
มนุษย์ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความรูสึกมั่นคง เป็นที่รัก เป็นที่ต้องการ

เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เป็นวิกฤตหรือมีความเครียดเกิดขึ้น การสนับสนุนทางสังคมที่เพียงพอจากแหล่งสนับสนุนที่บุคคลนั้นมีอยู่จะช่วยบรรเทาความรุนแรงหรือป้องกันไม่ให้เกิดความผิดปกติ

ประเภทการสนับสนุนทางสังคม

สุภาภรณ์ ด้วงแพง (อ้างถึงใน กมลทิพย์ เย็นใจ, 2538, น. 17-18) ได้รวบรวมประเภทของการสนับสนุนทางสังคมไว้ 8 ประเภท คือ

1. ความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม (Attachment) ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าได้รับความรัก ความทะนุถนอม เอาใจใส่ มักเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย

2. การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Integration) เป็นการร่วมกิจกรรมทางสังคม ก่อให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนหรือระดมความคิดและพลังงาน นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกห่วงใยและเข้าใจขณะทำกิจกรรมนั้นด้วย มักเป็นความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมงาน หุ่นส่วน สมาชิกองค์กร

3. การส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน (Reassurance of Worth) การได้รับการยอมรับจากสังคมในการแสดงบทบาททางสังคม เช่น ช่วยเหลือครอบครัว ช่วยเหลือเพื่อน ๆ เป็นต้น

4. โอกาสจะได้โอบอุ้มเลี้ยงดูผู้อื่น (Opportunity for Nurturance) เป็นความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น เช่น พ่อแม่เลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโต เป็นต้น เป็นความปรารถนาจะให้ผู้อื่นสุขสบาย เป็นที่พึ่งของผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า เป็นต้น

5. ความเป็นมิตรที่ดี (Reliable Alliance) เป็นความจริงใจต่อกันไว้วางใจกันได้ เป็นที่คาดหวังของกันและกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะมีความเครียดต่อกันหรือไม่ มักเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว

6. การได้รับคำแนะนำชี้แจง (Guidance) มักเป็นความสัมพันธ์ในช่วงที่บุคคลเผชิญภาวะตึงเครียดหรือภาวะวิกฤติ ต้องการปลอบใจ กำลังใจ คำแนะนำ เพื่อผ่อนคลายความเครียดและเผชิญสภาวะการณ์ได้มั่นคงขึ้น

7. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) เป็นการให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ทำให้บุคคลปฏิบัติตัวได้ถูกต้องเหมาะสม

8. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Tangible Support) เป็นการช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของและบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนเวลา และแรงงานเพื่อให้ได้รับความสะดวกสบาย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสนับสนุนทางสังคม

นอร์แบค (อ้างถึงใน จิตรา เจริญภัทรภัสส์, 2537, น. 50-51) การสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลแต่ละคนได้รับมีความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านคุณสมบัติส่วนตัวของแต่ละบุคคล ได้แก่

- 1.1 อายุ มีอิทธิพลต่อปริมาณและชนิดของการสนับสนุนทางสังคม
- 1.2 เพศ เพศทำให้การได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน
- 1.3 สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษา
- 1.4 ความสามารถของแต่ละบุคคล

2. องค์ประกอบด้านคุณสมบัติของสถานการณ์ แต่ละสถานการณ์ของชีวิตมีผลทำให้บุคคลต้องการและได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน

ความหมายและคำจำกัดความดังกล่าวสรุปได้ดังนี้ การสนับสนุนทางสังคม คือ บุคคลได้รับจากบุคคลอื่นซึ่งอาจจะเป็นบุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์การ สมาคม เป็นต้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านวัตถุ สิ่งของ บริการ ข้อมูลข่าวสาร การยอมรับ การยกย่อง และเห็นคุณค่า รวมทั้งการสนับสนุนเหล่านี้มีผลทำให้บุคคลสามารถช่วยให้ตนเองบรรลุเป้าหมายตามที่เขาต้องการและเป็นการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมช่วยบรรเทาความรุนแรงหรือป้องกันไม่ให้เกิดความเครียด

การที่แรงงานจะเข้มแข็งนั้นมิใช่มาจากกิจกรรมหรือโครงการของรัฐเพียงอย่างเดียวแต่เป็นการสนับสนุนทางสังคมที่ช่วยให้แรงงานมีความเข้มแข็งด้วยเช่นกัน เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ซึ่งรูปแบบในการสนับสนุนของแต่ละคนแตกต่างกัน การสนับสนุนนั้นอาจมาจากความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมกัน การร่วมทำกิจกรรมต่างทางสังคมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือระดมความคิด การได้รับคำแนะนำชี้แจง การได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การได้รับการสนับสนุนทางสิ่งของ เงิน แรงงาน เวลา เพื่อช่วยบรรเทาความรุนแรงหรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการสนับสนุนทางสังคมของแต่ละบุคคลมีในรูปแบบแตกต่างกันในการช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรเทา

แนวคิดการพึ่งตนเอง

ความหมายของการพึ่งตนเอง

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างถึงใน กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน, 2548, น. 25) ให้ความหมายของการพึ่งพาตนเองว่า

1. เป็นความสามารถที่เป็นตัวของตัวเองในทางความคิด โดยมีทัศนคติการมองปัญหาต่าง ๆ การตัดสินใจด้วยตนเอง
2. ในการตัดสินใจดำเนินการโดยสถาบันของชุมชนหรือองค์กรชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหา และในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน
3. เป็นการพึ่งพาตนเองที่ไม่นำไปสู่การพึ่งพา เป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน
4. กรอบการมองจะต้องไม่มุ่งแข่งขันกัน หรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่าแต่เป็นการสู่ความเป็นไทต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

เสรี พงศ์พิศ (2547, น. 17) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถของคนที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไป มีความสมดุล ความพอดีในชีวิต เป็นสภาวะทางกายที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตที่เป็นอิสระ มีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่มีสิ่งจำเป็นปัจจัยสี่พอเพียง เป็นความพร้อมของชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ประจักษ์ บุญอารีย์ (อ้างถึงใน อรพรรณ ภมรสวรรณ, 2544, น. 42-43) แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเองมี 7 ประการ คือ

1. การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ เป็นผู้มีความเชื่อมั่น ควบคุมสติให้มั่น ไม่ตกเป็นทาสของกิเลสทั้งปวง ยึดมั่นในทางแห่งความดีงาม
2. ผู้ที่พึ่งตนเองได้ทางความคิด จะมีความสามารถในการวิเคราะห์สูง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ดี
3. สุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แสดงถึงคุณภาพชีวิตของบุคคล อันเป็นผลของความสมดุลภายในตนเอง เป็นความรับผิดชอบส่วนตัวต่อการบริหารชีวิต พึ่งตนเองได้ ไม่ปล่อยให้เป็นเรื่องของแพทย์และโชคชะตา
4. การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจเป็นฐานก่อให้เกิดความสุข
5. การพึ่งตนเองได้ในทางการงาน เป็นพื้นฐานความมั่นคงแห่งชีวิต และการร่วมมือร่วมใจทำงานกับผู้อื่น

6. การพึ่งตนเองได้ทางปัญญา ช่วยให้ผู้บุคคลคิดแสวงหาความรู้ ประสบการณ์เลือก และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง แม่นตรง กว้างไกล และแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ด้วยการพึ่งตนเองอย่างมีศักดิ์ศรีนั่นเอง คือ การสร้างตน สร้างคน สร้างครอบครัว เพื่อการพึ่งตนเอง

สุพัตรา สุภาพ (อ้างถึงใน เกษร พันธุ์, 2543, น. 17) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การรู้จักหารายได้ หาทรัพยากรใช้เลี้ยงตนเอง โดยไม่เป็นภาระแก่คนอื่น แม้ระหว่าง เป็นเด็ก และต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ก็ตาม ซึ่งเป็นการรู้จักสร้างตัว สร้างอนาคต หากใครรู้จักช่วย ตนเองแล้วคน ๆ นั้นจะเป็นบุคคลที่ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคต่อความยากลำบาก

องค์ประกอบของการพึ่งตนเอง

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน, 2548, น. 26) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ หรือเบญจขันธ์ของชุมชนในการพัฒนาชุมชนและ สังคมที่พึงประสงค์ได้ดังนี้

1. จิตใจที่เป็นธรรม หมายถึงจิตใจที่มีธรรมะ มีความขยันหมั่นเพียรไม่กลัวลำบาก ไม่โลภมาก มีสันโดษธรรม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย จะกำหนดแบบแผนการผลิตและทำให้เกิด ความสมดุลทางเศรษฐกิจ

2. แบบแผนการผลิต หมายถึง กำหนดแบบแผนการผลิตให้เป็นแบบแผนการผลิต เพื่อกินเอง ใช้เอง ทำเอง ทำให้ต้องทำหลายอย่าง เป็นเกษตรกรรมแบบผสมผสาน ซึ่งทำให้มี กินมีใช้ครบและธรรมชาติแวดล้อมมีความสมดุล

3. ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม หมายถึง ความสมดุลที่เกิดขึ้นเพราะแบบแผน ที่คำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม และขึ้นอยู่กับจิตใจมนุษย์ที่ไม่โลภมากและ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

4. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง เป็นระบบการผลิตแบบใช้เองกินเองความ สมดุลธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมที่ไม่ฟุ่มเฟือย ทำให้เศรษฐกิจได้สมดุล พอกินพอใช้ ไม่ขาดทุน ไม่เป็นหนี้สิน มีเวลา และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

5. ชีวิตชุมชนและวัฒนธรรม หมายถึง ระบบชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้ ตัว มีอาหารการกินที่เหลือเฟือ มีเวลาที่ช่วยเหลือกันสังสรรค์กัน และเกิดผลผลิตทางวัฒนธรรม ของชุมชนขึ้น คือมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการช่วยเหลือกัน มีสถาบันทางครอบครัวที่มั่นคง

มีการนับถือลำดับอาวุโส และผู้เฒ่าผู้แก่ มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจ เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ทางศาสนาทางสุข ทางศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสถานสังคม สงเคราะห์และเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ

ประโยชน์ของการพึ่งตนเอง

โคมสมร เหลือโกศล (2531, น. 34) ประโยชน์ของการนำเทคนิคการพึ่งตนเองจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทั้งในระดับจุลภาคและระดับมหภาค คือ

1. ช่วยให้คนตระหนักในคุณค่า ความสามารถ และพลังศักยภาพของตนเอง
2. ช่วยให้คนสามารถคิดและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอกหรือบุคคลอื่น แต่มีได้หมายถึงการแยกออกจากผู้อื่น การพึ่งพาผู้อื่นเป็นอย่างรู้เท่าทัน และไม่แข่งขัน หรือมุ่งครอบงำเหนือกว่า ทั้งไม่ยินยอมให้ผู้อื่นมาทำกับตนด้วย
3. ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้ข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัด และข้อบกพร่องของตนเอง สามารถใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้
4. การพึ่งตนเองทำให้เกิดการเป็นตัวของตัวเองในความคิด เป็นตัวของตัวเองในทัศนกรรมการมองปัญหาต่าง ๆ
5. ช่วยให้ชุมชนและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยไม่ต้องยึดหรือมุ่งพึ่งพา ระบบภายนอก ถ้ามีกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็ทำให้ลักษณะพอเลี้ยงตัวได้ เป็นระบบที่ลดระดับการพึ่งพาจากภายนอกทำให้พออยู่ได้และประชาชนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์
6. การพึ่งตนเองจะทำให้ประชาชนตื่นตัวในสิทธิและเสรีภาพของเขาเองสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม

ความหมายและคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ดังนี้ การพึ่งพาตนเอง คือ การที่คนสามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของคนอื่นมากเกินไปได้ในทุกด้าน โดยมีความสมดุล ความพอดีในชีวิต และต้องสอดคล้องและสมดุลกันระหว่างเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร ธรรมชาติ จิตใจ สังคมและวัฒนธรรม

การพึ่งพาตนเองเป็นการเสริมสร้างแรงงานให้ดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการกับชีวิตให้เหมาะสมกับสิ่งต่าง ๆ เช่น คน สังคม ธรรมชาติ โดยไม่มุ่งเน้นในด้านการแข่งขัน แต่มุ่งความเป็นอิสระ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพึ่งตนเองเป็นการมองปัญหาต่าง ๆ และ

ค่อยตัดสินใจแก้ไขด้วยตนเอง นอกจากนี้การพึ่งพาตนเองไม่ได้หมายถึง คน ๆ เดียวหรือกลุ่ม เดียวจะพึ่งตนเองได้โดยสมบูรณ์แต่ต้องพึ่งพากลุ่มอื่น ๆ ด้วย

แนวคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายการมีส่วนร่วม

ซีอี ซี มัวร์ (อ้างถึงใน “แนวคิดการมีส่วนร่วม,” ออนไลน์, 2549) ได้เสนอแนวความคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม หมายถึง การนำประชาชนมาเป็นผู้พัฒนา หรือเป็นผู้เปลี่ยนแปลงแทน การเป็นผู้ถูกเปลี่ยนแปลง จะทำให้พวกเขาได้รับรู้ขั้นตอนต่าง ๆ ทุกขั้นตอนในการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ การวางแผนขั้นตอนใน การปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

เสรี พงศ์พิศ (2547, น. 17) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมความหมายที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหาร จัดการชุมชน คน ทูนของชุมชน

ปรัชญา เวสารัชช (อ้างถึงใน ธวัช เบญจาทิกุล, 2529, น. 19) นิยามความหมาย การมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากร บางอย่างส่วนตน ในกิจกรรมที่มุ่งสู่การพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมต้องมื่อองค์ประกอบดังนี้

1. มีประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินทุน วัสดุ ในกิจกรรมการพัฒนา

Lisk (อ้างถึงใน ชัยวรรณ สมศรีรัตน์, 2548, น. 8) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มี การกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางใน การเลือก การบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่ง การยกระดับความเป็นอยู่ในสูงขึ้น

นเรศ สงเคราะห์สุข และ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (อ้างถึงใน สมถวิล เขียมโก, 2545, น. 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ต้น

จนถึงที่สุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

สุเมธ ทรายแก้ว (อ้างถึงใน ตะติยา กาศสุวรรณณี, 2546, น. 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือ และรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับเพราะประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้ สามารถวิเคราะห์และการตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

รูปแบบการมีส่วนร่วม

Kohon and Uphoff และ ลมัย นิยมในธรรม (อ้างถึงใน ชัยวรรณ สมศรีรัตน์, 2548, น. 10) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมที่คล้ายกัน เป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจในระยะแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโครงการโดยใช้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การร่วมในการบริหารหรือการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ในทางด้านวัตถุประสงค์ หรือโดยส่วนตัว
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

United Nations, Department of International Economic and Social Affairs (อ้างถึงใน ประภาศรี พิทักษ์สินสุข, 2532, น. 29)

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งเป็นโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการและความเห็นชอบ หรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนาประเทศ

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coerced) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมได้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันทีแต่ไม่ได้ผลในระยะยาว และมักจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

ความหมายและคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ดังนี้ การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนทุกระดับมีบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ซึ่งทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ไม่ใช่เป็นผู้ถูกเปลี่ยนแปลงเพียงอย่างเดียว โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน ซึ่งในการมีส่วนร่วมนั้นมีหลายวิธี เช่น การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการพัฒนาจะเป็นผลดีต่อแรงงานเนื่องจากสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับแรงงาน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของแรงงานในชุมชนบางชนวนจังหวัดนนทบุรี ดังนี้

โสพิศ หมัดป่องตัว (2546, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่งเสริมความเข้มแข็งให้กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน ใน 4 จังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ และอุดรธานี เพื่อศึกษาภาวะผู้นำ สมาชิกกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม และกิจกรรมและงบประมาณของกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน เพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ต่อหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริม คุ้มครอง และพัฒนากลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้านเหมาะสมต่อไป จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมศักยภาพและสมรรถนะของผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่รัฐควรคำนึงถึงและให้การสนับสนุน นอกเหนือจากการสนับสนุนเงินทุนและด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน ทั้งเพื่อให้ได้กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้านที่มีคุณภาพ มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นผลดีต่อการเสริมสร้างความมั่นคงเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น ชุมชน ประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

สุลาวัลย์ ทัศนานุตริยะ (2545, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ : กรณีศึกษาการรวมกลุ่มอาชีพโครงการไทยช่วยไทย สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดอ่างทอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มจากตัวชี้วัดประกอบด้วย ลักษณะผู้นำ ลักษณะสมาชิก เงินทุน/วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการและการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย ลักษณะของสมาชิกแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การบริหารจัดการที่เหมาะสม สำหรับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม พบว่า ผู้นำขาดการดูแลและติดตามการดำเนินกิจกรรม โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของสมาชิก กรรมการเข้าร่วมประชุมไม่สม่ำเสมอ สมาชิกขาดความสามัคคีและขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน เงินทุน/วัสดุอุปกรณ์ได้รับการสนับสนุนน้อย การบริหารจัดการและ มีการบริหารที่ไม่เป็นระบบและไม่โปร่งใส นอกจากนี้กลุ่มยังต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ในด้านตลาดรองรับผลผลิต และวิทยากรที่มาอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกของกลุ่ม

สมถวิล เอี่ยมโก๋ (2545, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะปัจจัยความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ติดเชื้อ : ศึกษากรณีชมรมแสงส่องใจ ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ติดเชื้อคุณลักษณะปัจจัยความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ติดเชื้อ เพื่อเสนอแนะหรือให้ข้อคิดเห็นต่อหน่วยงานราชการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนากลุ่มผู้ติดเชื้อในเข้มแข็งเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ติดเชื้ออื่น ๆ จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่แสดงศักยภาพให้เห็นว่ากลุ่มผู้ติดเชื้อที่เข้มแข็ง คือ การที่กลุ่มมีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นรูปแบบมาตรฐานที่ชัดเจนที่ทำให้กลุ่มสามารถบริหารองค์กรได้ด้วยตนเอง สามารถระดมทรัพยากรจากเพื่อนสมาชิกและองค์กรต่าง ๆ ได้ทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กลุ่มมีแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมของกลุ่มสามารถตอบสนองสมาชิกได้มาก

คุณลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มผู้ติดเชื้อเข้มแข็ง ได้แก่

1. คุณลักษณะปัจจัยภายใน ได้แก่ กลุ่มมีกิจกรรมที่หลากหลายและดำเนินการได้ไม่หยุดชะงัก กลุ่มมีการทำงานเป็นทีม กลุ่มมีสถานที่ที่เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างแกนนำกับสมาชิก สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

2. คุณลักษณะปัจจัยภายนอก ได้แก่ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การหนุนเสริมสร้างทั้งงบประมาณและวิชาการ บทบาทเจ้าหน้าที่ไม่ทำงานแบบสั่งการแต่กระตุ้นและเร่งเร้าให้กลุ่มติดเชื่อได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง

การพัฒนาให้กลุ่มผู้ติดเชื่อเข้มแข็งยิ่ง ๆ ขึ้นไป องค์กรภายนอกควรรีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพราะเป็นกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษ จะต้องมีการพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยส่งเสริมให้เกิดเวทีการพูดคุยปรับความเข้าใจกันอย่างไม่ปิดกั้นในบรรยากาศที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างสัมพันธ์ของกลุ่มในแนบแน่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้นและเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาแกนนำที่เป็นคนรุ่นใหม่เพื่อให้สามารถพัฒนากลุ่มได้มากยิ่งขึ้น ในส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนากลุ่มผู้ติดเชื่ออื่น ๆ ที่ยังไม่เข้มแข็ง ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดกิจกรรมแก้ไขปัญหามากมายเพื่อให้สามารถครอบคลุมสภาพปัญหาและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง

เกษร พันธุ์ (2543, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพึ่งตนเองของคนพิการและปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ คนพิการที่กู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ ผลการศึกษาด้านการพึ่งตนเองของคนพิการพบว่า คนพิการส่วนมากมีการพึ่งตนเองทั้งด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในระดับมาก ส่วนการพึ่งตนเองด้านสังคมอยู่ระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ อาชีพ ที่อยู่อาศัย ประเภทความพิการและระยะเวลาพิการ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ควรส่งเสริมบทบาทของครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็งพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล ฟื้นฟูคนพิการทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและสังคม รวมทั้งส่งเสริมองค์กรคนพิการให้มีบทบาทในการช่วยเหลือคนพิการด้วยตนเองมากขึ้น โดยภาครัฐจะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้สังคมตระหนัก รับรู้ และให้โอกาสแก่คนพิการให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี เท่าเทียมกับคนปกติ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

วทันี นนทศิริ (2543, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความเข้มแข็งขององค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความเข้มแข็งขององค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งขององค์กรบริหารส่วนตำบล พบว่า การบริหารจัดการขององค์กรบริหารส่วนตำบลและการเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรมีส่วนร่วมในองค์กรบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความเข้มแข็งขององค์กรบริหารส่วนตำบล พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารและ

การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลและฐานะทางการเงินไม่มีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ควรมีมาตรการการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ชัดเจน ควรจัดหารายได้จากแหล่งอื่นนอกจากภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่รัฐจัดสรรให้ และพัฒนากระบวนการจัดเก็บรายได้ขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ปรับยุทธศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อัญชลี พรประสาทผล (2543, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุในชุมชนแออัดและศึกษาปัจจัยของผู้สูงอายุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชมรมผู้สูงอายุที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชมรม จากการศึกษาพบว่า ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งมากโดยเฉพาะในด้านการพึ่งตนเองได้และสามารถสนองความต้องการของสมาชิก สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งต่อชมรม พบว่า ปัจจัยของผู้สูงอายุในเรื่องภาวะสุขภาพ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อชมรมมีผลต่อความเข้มแข็งของชมรม ในขณะที่เรื่องอายุ ลักษณะผู้นำ จำนวนสมาชิก สถานที่ตั้งชมรม การสนับสนุนที่ตั้งชมรม บุคลากรเครื่องออกกำลังกาย และโสตทัศนูปกรณ์มีผลต่อความเข้มแข็งของชมรม นอกจากนี้การสนับสนุนด้านงบประมาณและข่าวสารข้อมูลไม่มีผลต่อความเข้มแข็งของชมรม ในส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับสมาชิกชมรมผู้สูงอายุว่าสมาชิกต้องเกิดความรัก เห็นประโยชน์และความสำคัญของการรวมกลุ่มและมีความสม่ำเสมอในการร่วมกิจกรรม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในชมรม ตลอดจนครอบครัวควรมีความเข้าใจวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของชมรมเพื่อเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมของชมรม

นิคม เต็งใหญ่ (2539, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้าง ความเข้มแข็งขององค์การแรงงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีสหภาพแรงงานในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างการบริหาร บทบาทและกิจกรรมต่อสมาชิกและสังคม รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการสร้าง ความเข้มแข็งมีอำนาจต่อรองและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเลือกกลุ่มประธานสหภาพแรงงานที่มีอายุการก่อตั้ง 1 ปีขึ้นไป จากการศึกษาพบว่าขบวนการแรงงานไทยมีความอ่อนแอ มีความขัดแย้ง แตกแยกเป็นหลาย ๆ สภาองค์การลูกจ้างและยังขาดอำนาจต่อรอง แม้จะเติบโตขึ้นบางแต่ปริมาณที่น้อย และปัจจัยภายนอกมีผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรแรงงาน เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม กฎหมายแรงงานขององค์กรต่างประเทศและการเปิดโอกาสให้สมาชิก

มีส่วนร่วมต่อการสร้างความเข้มแข็งขององค์กร และในส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรแรงงาน พบว่าผู้ตอบเสนอแนะให้ผู้ นำมีความสามัคคี มีการกำหนดนโยบายและแผนในการทำงานให้ชัดเจน ให้การศึกษาพัฒนาพนักงาน ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และกฎหมายแรงงาน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

